

Ніжність

Анрі Барбюс

25 вересня 1893 рік

Милий мій, маленький мій Луї!

Що ж, це кінець. Ми більше ніколи не побачимось. Будь цього певен так само, як я. Ти не хотів розлуки, ти був ладен на будь-що, аби ми тільки були разом. Али ми повинні попрощатися, аби ти міг почати нове життя. Нелегко мені було опиратися і тобі, і собі самій, і нам обом... Але я не жалкую, що зробила це, хоча ти й плакав так гірко, зарившись обличчям у подушки. Два рази ти підіймав голову, дивився на мене благально... Яке палаюче та нещасне в тебе було обличчя! Увечері, в темряві, коли я більше не могла бачити твоїх сліз, я все одно відчувала, як вони печуть мені руки.

Зараз ми удвох гірко страждаємо. Мені все це здається важким сном. Кілька днів просто неможливо буде повірити; кілька місяців буде боляче, але потім прийде зцілення.

І тільки тоді я знову тобі напишу, адже ми вирішили, що я писатиму тобі час від часу. Але ми так само твердо вирішили, що моєї адреси ти ніколи не дізнаєшся і мої листи стануть єдиною ниточкою, що не дасть нашій розлуці стати остаточним розривом.

Цілую тебе востаннє, цілую ніжно, ніжно, зовсім невинним, тихим поцілунком — адже між нами величезна відстань...

25 вересня 1894 рік

Милий мій, маленький мій Луї!

Я знову говорю з тобою, як і обіцяла. Ось уже рік минув після нашої розлуки. Знаю, ти не забув мене, ми все ще пов'язані один з одним, і щоразу, коли я думаю про тебе, я не можу не відчувати твого болю.

І все ж минулі дванадцять місяців зробили свою справу: оповили минуле траурною імлою. Ось вже й імла з'явилася. Деякі дрібниці стерлися, деякі подробиці і зовсім зникли. Правда, вони подеколи спливають в пам'яті; якщо щось зненацька про них нагадає.

Я якось спробувала і не змогла уявити собі вираз твого обличчя, коли вперше тебе побачила.

Спробуй і ти пригадати мій погляд, коли ти побачив мене вперше, і ти зрозумієш, що все на світі стирається.

Нещодавно я посміхнулася. Кому?... Чому?... Нікому й нічому. В алеї весело загравав сонячний промінь, і я мимоволі посміхнулася.

Я і раніше намагалася посміхнутися. Спочатку мені здавалося неможливим знову цьому навчитися. І все ж, кажу тобі, одного разу я мимоволі посміхнулася. Я хочу, щоб і ти теж все частіше і частіше посміхався, просто так — радіючи гарній погоді або усвідомленню, що у тебе попереду якесь майбутнє.

Так, так, підніми голову і посміхнися.

17 грудня 1899 року

І ось я знову з тобою, любий мій Луї!

Я — як сон, чи не так? З'являюся, коли мені заманеться, але завжди в потрібну хвилину, якщо навколо все порожньо і темно. Я приходжу і йду, я зовсім близько, але до мене не можна доторкнутися.

Я не почуваюся нещасною. До мене повернулася бадьорість, тому що щодня настає ранок і, як завжди, змінюються пори року. Сонце сяє так ласкаво, хочеться йому довіритися, і навіть звичайне денне світло сповнене доброзичливості.

Уяви собі, я недавно танцювала! Я часто сміюся. Спершу я помічала, що ось мені стало смішно, а тепер вже й не перелічити, скільки разів я сміялася.

Вчора було гуляння. На заході сонця усюди юрмилися натовпи святково вбраних людей. Строкато, красиво, схоже на квітник. І серед безлічі задоволених людей я відчула себе щасливою.

Я пишу тобі, щоб розповісти про все це; а також і про те, що відтепер я навернулася в нову віру — я сповідаю самовіддану любов до тебе. Ми з тобою якось міркували про самовідданість любові, не дуже-то й добре розуміючи її... Помолімося ж разом про те, щоб всім серцем в неї повірити.

6 липня 1904 року

Роки минають! Одинадцять років!

Я їздила далеко, повернулася і знову збираюся поїхати.

У тебе, звичайно, свій будинок, любий мій Луї, адже ти тепер зовсім дорослий і, звичайно, обзавівся сім'єю, для якої ти так багато значиш.

А ти сам, яким ти став? Я уявляю собі, що обличчя в тебе трохи поповнішало, плечі поширшали, а сивого волосся, мабуть, ще небагато, і, напевно, як і раніше, твоє обличчя осяюється, коли посмішка ось-ось торкнеться твоїх губ.

А я? Не буду описувати тобі, як я змінилася, перетворившись в стару жінку. Стару! Жінки старішають раніше за чоловіків, і коли б я була поруч з тобою, то виглядала б твоєю матір'ю — і за зовнішністю, і за виразом очей, якими б дивилася на тебе.

Бачиш, як правильно ми вчинили, розлучившись вчасно. Тепер вже ми перестраждали, заспокоїлися, і зараз мій лист, який ти, звичайно, впізнав за почерком на конверті, стало для тебе майже розвагою.

25 вересня 1893 рік

Мій любий Луї!

Ось уже двадцять років, як ми розлучилися... І ось уже двадцять років, як мене немає в живих, милий мій. Якщо ти живий і прочитаєш цього листа, яке перешлють тобі вірні і шанобливі руки, — ті, що протягом багатьох років пересилали тобі мої попередні листи, ти пробачиш мені, — якщо ти ще не забув мене, — пробачиш, що я наклала на себе руки на наступний же день після нашої розлуки. Я не могла, я не вміла жити без тебе.

Ми вчора розлучилися з тобою. Подивися гарненько на дату — на початку листа.

Ти, звичайно, не звернув на неї уваги. Адже це вчора ми в останній раз були з тобою в нашій кімнаті і ти, зарившись головою в подушки, ридав як дитина, безпорадний перед страшним своїм горем. Це вчора, коли в напіввідкрите вікно заглянула ніч, твої сльози, яких я вже не могла бачити, котилися по моїх руках. Це вчора ти кричав від болю і нарікав, а я, зібравши всі свої сили, кріпилася і мовчала.

А сьогодні, сидючи за нашим столом, оточена нашими речами, в нашому чарівному куточку, я пишу ті чотири листи, які ти повинен отримати з великими проміжками. Дописую останній лист, а потім настане кінець.

Сьогодні ввечері я дам найточніші розпорядження про те, щоб мої листи доставили тобі в ті числа, які на них вказані, а також вживу заходи, щоб мене не могли розшукати.

А потім я піду з життя. Не буду розповідати тобі як: всі подробиці цієї огидної дії недоречні. Вони могли б заподіяти тобі болю, навіть після стількох років.

Важливим є те, що мені вдалося відірвати тебе від себе самої і зробити це обережно і лагідно, не поранивши тебе. Я хочу і далі піклуватися про тебе, а для цього я повинна жити і після моєї смерті. Розриву не буде, ти б його, можливо, і не переніс, адже тобі сум заподіює такого гострого болю.

Я буду повертатися до тебе, не надто часто, щоб потроху мій образ зникав з твоєї пам'яті, і не дуже рідко, щоб позбавити тебе від непотрібних страждань. А коли ти дізнаєшся від мене самої всю правду, пройде стільки років (адже час допомагає мені), що ти вже майже не зможеш зрозуміти, що означала б для тебе моя смерть.

Луї, рідний мій, сьогоднішній наша остання розмова здається мені якимось зловісним дивом.

Сьогодні ми говоримо дуже тихо, майже нечутно, адже ми дуже далекі один від одного, адже я існую лише в тобі, а ти вже забув мене. Сьогодні значення слова зараз для тієї, яка його пише і шепоче, зовсім інше, ніж для того, хто читатиме це і тихо промовить "зараз".

Зараз, подолавши таку величезну відстань у часі, подолавши вічність — хай це здасться безглуздом, — зараз я цілую тебе, як раніше. Ось і все... Більше я нічого не додам, тому що боюся стати сумною, а значить, злою, і тому, що не наважуюсь зізнатися тобі в тих божевільних мріях, неминучих, коли любиш і коли любов величезна, а ніжність безмежна.